

53. Perjantaina 24 päivänä huhtikuuta 1998

kello 13

Päiväjärjestys

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta 2116

Hallituksen esitys 23/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 2/1998 vp

2) Hallituksen esitys laiksi merimiesten vuosilomalain muuttamisesta ..... ”

Hallituksen esitys 36/1998 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 2/1998 vp

Lähetekeskustelu

3) Lakialoite laiksi työriitojen sovittelusta annetun lain 7 §:n muuttamisesta .... ”

Lakialoite 20/1998 vp (Kimmo Sasi /kok)

4) Lakialoite laiksi työttömyysturvalain 19 §:n muuttamisesta 2125

Lakialoite 22/1998 vp (Esa Lahtela /sd ym.)

Mietintöjen pöydällepano

5) Hallituksen esitys rehulaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ..... ”

Hallituksen esitys 5/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 4/1998 vp

Nimenuudossa merkitään poissa oleviksi toinen varapuhemies Törnqvist sekä edustajat Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Andersson J., Aula, Dromberg, Halonen, Holopainen, Häkämies, Immonen, Isohookana-Asunmaa, Itälä, Juhantalo, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kanner S., Karhunen, Karjalainen, Kemppainen, Kiljunen, Knaapi, Koistinen, Komi, Korkea-osa, Koski M., Koskinen Jari, Kukkonen J., Kurola, Laakso, Lapintie, Lapiolahti, Leppänen P., Lindqvist, Luhtanen, Löf, Markkula-Kivisilta, Metsämäki, Mikkola, Mähönen, Mölsä, Mönkäre, Niinistö, Ojala A., Peltomo, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Polvi, Puisto, Pulliainen, Rajamäki, Rask, Rauramo, Roos, Rosendahl, Saarnio, Suhola, Taina, Tiuri, Uotila, Vehkaoja ja Viitamies.

Ilmoitussasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien perusteella edustajat Halonen, Luhtanen ja Taina sekä muun syyn perusteella edustajat Ala-Nissilä, Alaranta, J. Andersson, Itälä, Juhantalo, Kaarilahti, Knaapi, Korkea-osa, M. Koski, J. Kukkonen, Mikkola, A. Ojala, Peltomo, Polvi, Puisto ja Suhola.

Uudet hallituksen esitykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on tänään antanut eduskunnalle hallituksen esitykset n:ot 38—40.

Kirjalliset kysymykset

Merkittään saapuneiksi vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 131, 136, 142—144, 149, 166—168, 170, 174, 178, 179, 183—185, 187, 189, 193, 197, 198, 200—202, 204—206, 209, 211, 212, 214, 216, 217, 219, 225, 227, 230, 231, 233, 234, 237, 241, 244, 246, 249, 253, 255, 265, 268, 271—275, 277—281, 285, 286, 288, 300, 301, 303, 305, 309, 315—318 ja 340.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 23/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 2/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys laiksi merimiesten vuosilomalain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 36/1998 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 2/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Lakialoite laiksi työriitojen sovittelusta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 20/1998 vp (Kimmo Sasi /kok)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin työasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! On tärkeätä, että ymmärrämme, millä tavalla yhteiskunnalliset virtaukset kehittyvät ja mihin suuntaan yhteiskuntamme on menossa. Tässä suhteessa on tärkeätä, että ymmärrämme, että suomalaista yhteiskuntaa on kehitettävä kansalaisyhteiskuntana, jossa kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia omiin asioihinsa keskeisesti lisätään.

Länsimaiseen demokratiakäsitykseen ja meidän yhteiskuntajärjestyksemme kuuluu keskeisenä perusasiana oikeus lakkoon. On luonnollista, että silloin, kun on voimassa oleva työehtosopimus, sitä vastaan ei voida lakkoilla. Mutta tilanteessa, jossa on sopimukseton tila, on luonnollista, että työntekijäpuolella — ja miksei työnsulun kautta työnantajapuolella — pitää olla viimekätisenä mahdollisuutena ja oikeutena pyrkiä taistelemaan omien etujensa puolesta myös työnteosta kieltäytymällä. Kuitenkin tärkeätä on muistaa, että päätös lakosta on erityisen tärkeä, koska se aiheuttaa merkittäviä taloudellisia vaikutuksia kummallekin lakon osapuolelle. Kun se merkitsee työntekijälle tulojen keskeytymistä, on selvää, että se on erityisen keskeinen asia hänelle niinä viikkoina, kun työtaistelutoimenpiteessä ollaan.

Suomalaista yhteiskuntaa on kehitetty määrätietoisesti kansalaisyhteiskuntana. Tämä näkyy muun muassa valtiojärjestyksessämme sillä tavalla, että meillä on otettu käyttöön kansanäänestys, jota on myös käytetty viimeksi siinä yhteydessä, kun Suomen EU-jäsenyydestä päätettiin.

Kun yhdistyslaki uusittiin, myös siinä yhteydessä keskusteltiin pitkään siitä, millä tavalla yhdistysten jäsenten vaikutusmahdollisuuksia voitaisiin lisätä, ja tässä yhteydessä kiinnitettiin erityistä huomiota siihen, että pitää olla mahdollisuus demokraattisesti jäsenvaalilla valita edustajat eri tehtäviin ja tällä tavalla pyrkiä turvaamaan se, että esimerkiksi jokainen ammattiliiton jäsen voi osallistua päätöksentekoon suoraan myös vaaliuurnilla.

Erityistä suomalaisessa järjestelmässä on myös se, että Suomessa ovat sallittuja päivänvoin kuin monessa muussa maassa niin sanotut poliittiset lakot, jotka kohdistuvat eduskuntaa vastaan eivätkä työnantajaa. Myös myötätuntolakit ovat Suomessa sallittuja ja hyväksytyjä. Näitten ratkaisujen osalta, kun ne eivät kohdistu työntekijän omiin etuisuuksiin ja kun nämä oikeudet käsitykseni mukaan halutaan säilyttää,

on tärkeätä, että päätöksenteko näissä kysymyksissä, koska ne ovat hyvin usein moraalisia ja poliittista kantaa osoittavia, viedään niin pitkälle kuin suinkin mahdollista eli ammattiliiton jäsen on vaikuttamassa siihen, ollaanko tiettyyn solidaarisuustoimenpiteeseen myös työtaistelutoimin ryhtymässä.

Täytyy todeta myös se, että viime aikoina on työmarkkinakäytännössämme ollut erityisiä piiriteitä. Yksi on se, että syntyviä lakkoja on vähemmän, mutta ne ovat entistäkin sitkeämpiä. Yksi näistä oli paloalan lakko. Erityisen ongelmallista on se, jos työntekijä- ja työnantajajärjestöjen johtojen välillä on hyvin tulehtunut tilanne, pitkäaikainen negatiivinen neuvotteluperintö, eikä johtojen kesken kyetä sopimaan asioista. On väärin, että jäsenistö siinä tilanteessa kärsisi, jos päätökset lakkoon ryhtymisestä tehdään jäsenkunnan ylitse.

Erityistä on viime aikoina ollut myös se, että on esiintynyt entistä enemmän laittomia lakkoja. Vaikka työtuomioistuin on antanut päätöksen, että lakko on laitton, lakkotoimenpiteitä on jatkettu eikä työtuomioistuimen päätökseen ole sitouduttu. Uskon, että monelle työntekijälle aiheuttaa moraalisia ongelmia, että toimitaan toisin kuin laki hyväksyy.

Kun tässä yhteydessä esitän sitä, että ennen kuin lakkoon voidaan mennä, liitossa, joka lakkoon ryhtyy, on suoritettava jäsenäänestys, jolla on tehtävä päätös lakkoon menemisestä, uskon, että sillä on myös itse ammattiliitolle, joka ryhtyy lakkoon, erityisen suuri merkitys. Nimittäin, jos työnantaja näkee, että lakkopäätöksen takana on valtaenemmistö liiton jäsenistä, se osoittaa tiettyä vahvuutta liitolta ja myös antaa selvän signaalin työnantajalle, että lakosta saattaa syntyä hyvin vaikeasti ratkaistava, jos lakkoon loppujen lopuksi ajaututaan.

Siitä syystä onkin tärkeätä, että kun lakosta on jätettävä ilmoitus kaksi viikkoa ennen lakon alkua, juuri tuon kahden viikon aikana jäsenäänestys suoritetaan ennen lakkoon ryhtymistä, jotta jäsenäänestyksen jälkeen on vielä mahdollisuus työnantaja- ja työntekijäpuolen kesken pyrkiä ratkaisuun, jolla lakko voisi peruuntua.

Arvoisa puhemies! Haluan korostaa, että laki-aloitteeni siitä, että liitossa on suoritettava jäsenäänestys ennen lakkoon ryhtymistä, saa myös kansalaisten tuen. Nimittäin Taloustutkimus suoritti helmikuussa tänä vuonna mielipidekyselyn, jossa esitettiin seuraava kysymys: ”Jos työ-sopimusasiat johtavat lakkouhkaukseen, niin pitäisikö lakkoon menemisestä päättää kyseisen

työntekijäliiton jäsenäänestyksen perusteella?” Tähän kysymykseen 73 prosenttia suomalaisista vastasi ”kyllä” ja 12 prosenttia ”ei”. Vastauksissa ei ollut eroa riippuen ammattijakaumasta, tulo-tasosta tai asuinpaikasta, mikä osoittaa, että kaikkien ammattiliittojen jäsenistön valtaenem-mistö on sillä kannalla, että sen mielipidettä tulisi kysyä ennen kuin lakkoon ryhdytään.

Eryyisesti haluan vielä korostaa sitä, että kun lakkoon menevä työntekijä korostaa vastuun ta-loudellisista seuraamuksista eikä liiton johto, on tärkeätä, että jäsenkunnan mielipidettä kysytään.

Arvoisa puhemies! Tästä syystä toivon, että työasiainvaliokunta pikaisesti käsittelee aloitteeni ja tekisi muutoksen työriitojen sovittelusta annetun lain 7 §:ään siten, että siihen lisättäisiin uusi 3 momentti, jossa asetettaisiin ennen lak-koon ryhtymistä velvoitteeksi suorittaa jäsenää-nestys. Säännöt olisivat sellaiset, että jotta lak-koon voitaisiin ryhtyä, enemmistön jäsenäänestykseen osallistuneista pitäisi puoltaa lakkoon menemistä ja jäsenäänestykseen pitäisi vähintään puolen jäsenkunnasta osallistua, jotta jäsen-äänestys olisi riittävän edustava.

Ed. P r u s t i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasin lakialoite on hieman yllättävä. Hän väittää, ymmärtäisin näin, että jäsenistön tukea silloin, kun lakkopäätös tehdään, ei olisi. Minä voin kertoa, että tällä hetkellä yksikään järjestöjohto ei tällaisesta päätöstä tee, että lähtee lakkoon, ellei sillä ole koko jäsenistön laaja tuki. Eli tätä jäsenäänestystä ei välttämättä tarvita sen takia, että järjestöissä on hyvin demokraattinen tapa kokouksissa käsitellä asiat ja edustajat, jotka lopullisesti päätöksen liittohallituksissa tekevät, ovat jo kuunnelleet jäsenistöä tästä asiasta.

Tuntuu aika liioitellulle, että etukäteen tätä kysyttäisiin vielä lisäksi jäsenistöltä. Monta kertaahan neuvotteluvaihe on käynnissä ja päätöksen tekeminen jäsenäänestyksestä vie suunnattomasti aikaa. Monta kertaa neuvotteluaikarajat jo tulevat vastaan eli pitää tehdä nopeita päätöksiä suuntaan tai toiseen. Minä en näe tätä laki-aloitetta järkevänä.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Prustin puheenvuorossa mielestäni ei tuotu esille yhtään seikkaa, minkä takia tätä aloitetta ei pitäisi hyväksyä, koska hänkin itse lähti siitä, että jäsenkunnan enemmistön on oltava lakon takana, ja mielestäni ainoa objektiivinen

tapa mitata sitä on ei kuuntelemalla vaan äänestämällä.

Ed. Zyskowitz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomalainen ammattiyhdistysliike mielestäni käyttäytyy vastuullisesti tänä päivänä lakkokysymyksissä. Kun verrataan esimerkiksi siihen, mitä Euroopan unionin päämajassa Brysselissä tapahtuu, pitää nostaa hatua suomalaisen ammattiyhdistysliikkeen järkevälle toiminnalle työmarkkina-asioissa ja esimerkiksi siinä, että on saatu aikaiseksi tällä hetkellä meneillään oleva laaja tulopoliittinen ratkaisu, joka on vaikuttanut hyvin myönteisesti koko talouskehitykseen.

Kuitenkin meillä on valitettavasti ollut tilanteita, viimeksi ehkä tunnetuimpana esimerkkinä palomieslakko, joissa tiettyjen järjestöjen militanttijohdohenkilöt ajavat hyvin kovaa politiikkaa ja joissa voidaan perustellusti kysyä, ovatko järjestöjen jäsenet todellakin lakkoliikkeiden ja lakkopäätösten takana.

Sen vuoksi ed. Prustille olisin vastannut, että tällainen jäsenäänestys ja pelkästään jo se, että sen järjestäminen olisi säädetty välttämättömänä, olisi omiaan ehkäisemään vastuutonta käyttäytymistä, ja lakkoaseeseen turvaututtaisiin todellakin vain niissä tilanteissa, joissa voidaan nähdä, että jäsenistö antaa tukensa, joissa voidaan nähdä, että jäsenistökin kokee lakon niin perustelluksi, että on valmis menemään siihen aidosti ja asiaan sitoutuneesti.

Kun ed. Prusti perusteli vastustustaan myös sillä, että tällaiset järjestelyt vievät aikaa ja aiheuttavat ehkä kustannuksiakin, niin demokratia maksaa. Demokratia maksaa markeissa, mutta se maksaa usein myös päätöksentekoprosessin hidastumisena. Kyllä meidän, jotka aidosti demokratiaa kannatamme, pitää olla valmiita demokratiasta maksamaan, jotta kansanvalta aidosti toteutuisi.

Työministeri J a a k o n s a a r i : Arvoisa puhemies! Oli myönteistä kuulla ed. Zyskowiczin tunnustus suomalaiselle työmarkkinakäytännölle, joka todellakin poiketen monista Euroopan maista on tällä hetkellä johtanut siihen, että Suomessa on ollut vähiten lakkoja sotien jälkeen viime vuonna.

Yksi tapa rikkoa tätä myönteistä yhteistyöilmapiiriä on se, että yksipuolisesti ryhdyttäisiin eduskunnassa säätämään muutoksia työriitojen sovitteluun, koska tämä asia, jos mikä, on nimenomaan sellainen, jossa hallituksen tehtävä on tu-

kea työmarkkinajärjestöjä siinä, että ne moderisoivat myös työriitojen sovittelua. Tällainen keskustelu ja valmistelutyö on työmarkkinaosapuolten toimesta nyt käynnissä, ja sen takia myös minä pidän ed. Sasin aloitetta perusteettomana. Siinä eduskunta ryhtyisi rikkomaan sitä hyvää käytäntöä, jossa työmarkkinaosapuolet nimenomaan sopivat näistä asioista.

Ed. P a r t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kaksi oikein ”todellista työmarkkina-asiantuntijaa” nyt on käyttänyt puheenvuoron tämän puolesta, niin meillähan on maassa lait ja myös lakiin perustuvat säännöt näillä rekisteröidyillä järjestöillä. Sääntöjen puitteissa on tässä maassa tapahtunut kaikki toiminta, mitä lakkojen ympärillä ammattiyhdistysliikkeessä on ollut. Niitä tulee kunnioittaa myös ed. Zyskowiczin ja ed. Sasin.

Ne säännöt ovat lainmukaisia ja päätökset demokraattisesti valittujen elimien tekemiä silloin, kun lakkopäätöksiä tehdään. Siinä tapauksessa, jos lakko on kansallisen tason lakko, yleensä mielipide kysytään. Säännöt on siten tehty, että niiden sisällä järjestöt tekevät päätöksiä. Yleensä käydään laaja keskustelu ja käydään laajasti läpi jäsenistön kanssa ne tavoitteet, mihin lakolla pyritään. Tilanne on myös toisinpäin. Mitä tapahtuu silloin, kun työnantaja tekee sulun? Missä tästä sitten äänestetään ja kysytään? Kummin päin tätä asiaa pyöritellään? Minusta tämä on aiheeton lakiehdotus.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Jaakonsaarelle haluan todeta, että mielestäni eduskunnan tehtävänä on edistää demokratian kehittymistä tässä maassa kaikilla sektoreilla. Eikä sille ole mitään estettä, että liitot ottavat itse oma-aloitteisesti käyttöön säännöissään jäsenäänestyksen. Se olisi yksi tapa edistää tätä ja voisi johtaa siihen, että eduskunnan ei tarvitse omin toimenpitein edistää demokratian kehittymistä tässä maassa. Mutta kyllä meillä pitää olla velvollisuus pyrkiä viemään tätä yhteiskuntaa tiettyyn suuntaan, demokraattisempaan suuntaan, ja sitä kantaa kokoomus perinteisesti on edustanut.

Haluan ed. Partaselle todeta sen, että pääsääntöisesti meillä käyttäydytään erityisen vastuullisesti, ja täytyy antaa suuri tunnustus keskeisille työmarkkinajärjestöille ja tehdyille kattaville sopimuksille viime aikoina. Mutta aina joskus löytyy poikkeuksia. Otan muun muassa Nokian paperin tapauksen, jossa oli muutamasta kymme-

nestä työntekijästä kyse. (Ed. Kuoppa: Heilläkin on oikeutensa!) Siinä yhteydessä keskusteltiin valtavasta lakkoliikkeestä, joka olisi aiheuttanut miljardien vahingot ja joka ei ollut missään suhteessa itse varsinaiseen kiistaan. Kyllä mielestäni olisi ollut hyvä, että muun muassa siinä tilanteessa olisi jäsenen mielipidettä kysytty, ennen kuin toimenpiteisiin olisi ryhdytty.

Ed. T i u s a n e n : (Ed. Zyskovicz: Kertokaa, miten asia oli järjestetty Itä-Saksassa!) Arvoisa rouva puhemies! Ed. Zyskovicz ja ed. Sasi, etenkin ed. Sasi tietysti ed. Zyskoviczin peesaamana, nostavat tämän päivän keskusteluun lakko-oikeuden rajoittamisen. — Todellakin te olette, ed. Zyskovicz, Itä-Saksan ajassa. Eihän tällä hetkellä ole ongelmaa, vai onko tämä jokin ongelma tässä maassa? Ed. Sasi todellakin toteaa itse, että ei ole lakkoja, työmarkkinajärjestöt ja ammattiyhdistysliike käyttäytyvät vastuullisesti, mitä hän kehuu, niin kuin ministerikin. Kuitenkin tällainen sammakko nostetaan esiin.

Lakialoitteen ensimmäinen rivi kuuluu: ”Lakko on länsimaisen markkinatalousyhteiskunnan keskeisiä perusoikeuksia.” Kuitenkin tämä lakiesitys lähtee tämän oikeuden rajoittamiseen aivan selvästi ja yksiselitteisesti. Täällä todetaan sivulla 2: ”Lakkoon voitaisiin ryhtyä vain, mikäli ennen lakon alkamista järjestössä on toimitettu jäsenäänestys, jossa enemmän kuin puolet työnsisäuksen piirissä olevien järjestöjen jäsenäänestykseen osallistuneista jäsenistä on kannattanut työnsisäuksen aloittamista tai sen laajentamista.” Voiko tämän enää selvemmin sanoa? Todella heikennetään, vaikeutetaan yleensäkin tämän kansalaisoikeuden käyttämistä. Laitetaan byrokraattinen koneisto käyntiin, jotta kansalaiset, työtä tekevät ihmiset, eivät pääse toteuttamaan kansalaisoikeuksiaan.

Tämä on lakimiehen tekstiä, mutta haluaisin lakimiehille kokoomukseen todeta senkin, että myös Lakimiesliitto, Lääkäriliitto jne. ovat ilmoittaneet aina silloin tällöin tarvitsevansa tätä kansalaisoikeutta. Ettei nyt ole kokoomuksessaakaan väärää käsitystä, niin ei tämä vain köyhän kansan asia ole, vaan myös niiden Akavan järjestöjen, jotka tekevät hiukan toisen tyyppistä työtä kuin SAK:ssa tehdään. Näin ollen ihmettelen todellakin ed. Sasin äkkiä syntyneitä aktiivisuutta. Aktiivisuutta tarvittaisiin, arvoisa puhemies, esimerkiksi parantamaan tämän maan sosiaalilainsäädäntöä, auttamaan työttömiä, toimeentuloturvan varassa elämään yrittäviä ihmisiä. Siinä tarvittaisiin lakialoitteita ja toimintaa.

Ed. Sasi viittaa vielä Englannin työmarkkinajärjestelmään, jossa lainsäädännön avulla on laitettu työntekijäjärjestöt kuriin. Selkäranka on todella murrettu ja katkaistu. Mutta ovatko Englannin, Ison-Britannian, kansalaiset, työtä tekevät ihmiset, siitä asiasta hyötynneet ja onko itse Iso-Britannia hyötynyt siitä? (Ed. Zyskovicz: Paljonko siellä on työttömiä?) — Tosiasiallinen työttömyys, niin kuin pääministeri totesi, on noin 3,5—4 miljoonaa ja 1,5—2 miljoonaa virallinen työttömyys, (Ed. Zyskovicz: Mikä on prosentti?) Tosiasialliseen työttömyyteen pitää lisätä 2 miljoonaa, totesi pääministeri Lipponen, ja uskon hänen tietoihinsa tässä asiassa. Eli Englanti on kyllä huono esimerkki tässä kysymyksessä.

Lisäksi ed. Sasi viittaa mielipidetiedusteluun helmikuulta 1998. Tätä mielipidetiedustelua voi todellakin tarkastella niin, että ihmiset yleensäkin ovat sitä mieltä, että lakko-oikeutta pitää pystyä käyttämään. Eihän tuo sitaatti välttämättä ollenkaan tue sitä, mihin ed. Sasi tässä pyrkii, eli lakko-oikeuden kaventamista.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän aloitteen tarkoituksena ei ole millään muotoa rajata lakko-oikeutta. Jos lakko-oikeuden rajoitukseksi katsotaan se, että jäsenkunta ei hyväksy lakkoon ryhtymistä, sitä kutsutaan demokratiaksi eikä lakko-oikeuden rajaamiseksi. Jos jäsenkunta on lakon kannalla, sehän vain vahvistaa lakonkäyttöoikeutta, eli oikeastaan lakko-oikeuden vahvistamisesta on tässä yhteydessä kyse.

Mutta meillä onkin hieman erilainen näkökanta ed. Tiusasen kanssa demokratiasta. Ed. Tiusasen näkemys on DDR-demokraattinen. Nimittäin hän lähtee siitä, että näissä liitoissa on tiedostava joukko, joka tietää, mikä on jäsenistön etu, ja jäsenkunta itse sitä ei tiedä. Tämä on se sama ajattelu, joka marxilaisilla aina on ollut ja jota Neuvostoliitossa ja DDR:ssä sovellettiin. Tässä on se meidän peruseromme, ed. Tiusanen. Sen kyllä tunnustan tässä yhteydessä.

Haluan myös todeta sen, että olisin todella halunnut, että Lakimiesliitto olisi järjestänyt jäsenäänestyksen lakkoon ryhtymisestä, jos se olisi aikonut mennä lakkoon. Lakimiesliiton jäsenenä olisin mielelläni edellyttänyt sitä.

Lopuksi haluan todeta sen, että Englannissa new labour, uusi työväenpuolue, on hyvin tyytyväinen muun muassa tähän sääntöön, joka työelämään saatiin, että liitossa suoritetaan jäsenäänestys ennen lakkoon ryhtymistä Englannissa.

Ed. Zyskowitz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itä-Saksa-keskusteluun olisin ensin halunnut sen todeta, että ed. Tiusanen on ainakin johdonmukainen. Ihannoitessaan aikanaan Itä-Saksan järjestelmää hän vastusti kansalaisten demokraattisten oikeuksien laajentamista, ja nyt vastustaessaan ed. Sasin aloitetta hän myös vastustaa kansalaisten demokraattisten oikeuksien laajentamista, tässä tapauksessa ammattiyhdistysliikkeen sisällä.

Mitä tulee Lakimiesliittoon, aivan kuten kollegani ed. Sasi sanoi, minäkin Lakimiesliiton jäsenenä olen hyvin tyytyväinen, jos Lakimiesliitossa uudistetaan tämän säädöksen perusteella tai muutoin käytäntöjä niin, että me Lakimiesliiton jäsenet pääsemme äänestämään joka kerta, kun Lakimiesliiton johdossa ollaan päätyvässä siihen, että mentäisiin lakkoon. Samaa suosittelee ed. Tiusanen Lääkäriliittoonkin.

Käsitys siitä, että jos laajennetaan ammattiliittojen jäsenten oikeuksia päättää itse jäsenäänestyksen kautta lakko-oikeuden käyttämisestä, merkitsisi lakko-oikeuden rajoittamista, on todella omituinen ed. Tiusanen. Se ehkä kuvastaa sellaista ajatusta, että ehkä jäsenet eivät olisikaan valmiita lakkoon niissä tilanteissa kuin liittojohdot ovat. Tällä tavoin eräällä tavoin kynnys lakkoon menemiselle nousisi ja tämä koettaisiin lakko-oikeuden rajoittamisena.

Tällaisia pykäläiä ja tätä säädöstä, mitä ed. Sasi ehdottaa, tarvitaan juuri niitä tilanteita varten, joissa, kuten täällä on todettu, muutoin hyvin vastuullisesti käyttäytyvät ammattiyhdistysliike ja ammattiliittojohto tietyissä kärjistyneissä tilanteissa lähtevät ajamaan sellaisia lakkoja, joilla ei olisikaan siinä tilanteessa jäsenkunnan tukea. Kyllä minä edelleenkin viittaan palomieslakkoon. En ole ollenkaan vakuuttunut siitä, että palomiehet olivat tällaisen päättömän lakon takana, mikä vähän aikaa sitten Suomessa nähtiin.

Ed. M. Korhonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tässä nyt on sannottava tämän lakialoitteen osalta pikkuisen mukailen sitä ed. Sasiin liittyvää lausetta, että tämä lakialoite oli susi syntyessään. Kyllä tässä haetaan demokratian kaventamista puhtaammillaan. Demokratiahan on nimenomaan sitä, että jos lakosta päättävät demokraattisen päätöksentekojärjestelmän mukaan valitut elimet, jokaisella on oikeus osallistua tai olla osallistumatta siihen lakkoon. Ei se vaadi mitään jäsenäänestyksiä. Jäsenillä on jäsenoikeudet olla mukana tai ei olla mukana siinä lakossa. Se on demokratiaa,

jos demokratiasta puhutaan. Tällaiset jäsenäänestykset ovat kyllä jo aivan puhdas yritys nimenomaan yrittää supistaa demokratiaa.

Jos demokratiasta nyt laajemmin puhutaan, olisi mielenkiintoista ollut nähdä kokoomuspuolueenkin käyttävän tätä demokraattista oikeutta ja olla vaatimassa kansanäänestyksiä esimerkiksi Emusta, olla järjestämässä jäsenäänestyksiä Emuun menemisestä tai menemättä jättämisestä. Kyllähän näillä puolensa on.

Yksi asia, joka pitää nyt tässä sanoa myös: Minusta demokratiaan kuuluu puheoikeus ja kannanilmaisun oikeus, mutta jotenkin kyllä Itä-Saksa-keskustelu välillä menee ala-arvoiseen tyyliin. Toivoisi siinä pikkuisen jo petraamista. Tätä kolme vuotta on kuultu.

Ed. Ello (vastauspuheenvuoro): Puhemies! On aivan selvää se, että ed. Sasin lakialoite tähtää lakko-oikeuden rajoitukseen. Hänen äskeinen puheenvuoronsa oli kyllä politikointia mitä pahimmassa merkityksessä. Hän yrittää muuttaa mustaa valkoiseksi. Ed. Sasi tähtää siihen, että lakko-oikeutta rajoitetaan. Se on aivan yksiselitteistä.

Tässä yhteydessä, puhemies, haluaisin myös tiedustella ed. Sasilta, miten muualla EU-maissa tilanne on. Minun tietääkseni ei missään muualla EU-maissa tällaista ed. Sasin tarkoittamaa lakko-oikeuden rajoitusta ole olemassa. Päinvastoin meillähän Suomessa on hyvin korkea järjestäytymisaste ammattiyhdistysliikkeessä. Siinä mielessä ammattiyhdistysliike itse osallistuu päätöksentekoon aivan eri tavalla kuin monissa muissa EU-maissa.

Ed. Sasi tietää sen, että monissa keskeisissä EU-maissa järjestäytymisaste on hyvin alhainen. Kuitenkin kun liitot siellä tekevät päätökset laikoista, ne sitovat kaikkia jäseniä.

Vielä viittaisin myös siihen, mitä ed. Martti Korhonen äsken sanoi. Suomessa ay-liikkeen jäsenet päättävät siitä, menevätkö he lakkoon vai eivät, sen jälkeen kun lakko on tullut. Menevätkö he töihin vai eivät, on heidän asiansa ratkaista. Kyllä minusta tämä on aivan käsittämätöntä, että eduskuntaan tuodaan tällainen lakialoite. Annetaan ay-liikkeen jäsenten itse päättää siitä, minkälaisen järjestelmän he haluavat.

Ed. Tiusanen (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Jos edustajilla Sasi ja Zyskowitz ei ole uudempiä, tuoreempia poliittisia piikkejä kuin puhua Itä-Saksasta, jonka olemassaolosta on nyt jo mennyt ainakin seitsemän vuot-

ta, todellakin teidän aseenne ovat hyvin heikot, paljon heikommat, ed. Zyskovicz, kuin siinä televisio-ohjelmassa Jaa-ei-tyhjiä-poissa, jossa me väittelimme.

Jos ed. Sasi ei ymmärtänyt, miksi jäsenäänestyksen vaatiminen rajoittaa lakko-oikeutta, viitataan siihen, että työpaikalla saattaa olla äkillinen terveysongelma, työterveysuhka, ja usein työntekijät joutuvat esimerkiksi sellaisessa tilanteessa myös ilmoittamaan omalle ammattiyhdistysliikkeelleen. Siinä tilanteessa saattaa olla tietysti muitakin tekijöitä mukana, jolloin ammattiyhdistysliike joutuu myös päättämään demokraattisesti omien sääntöjensä mukaan lakkoon menemisestä. On monia tilanteita, joissa aika on tekijä, joka pitää huomioida, jota pitää noudattaa, eikä niin, että iso koneisto pitäisi laittaa käyntiin, ennen kuin voidaan tehdä työtaistelupäätös. Mielestäni myös rekisteröityjen yhdistysten, jotka toimivat toki demokraattisesti, oikeuksiin kajoetaan tällaisella lakiehdotuksella, jota te esitte.

P u h e m i e s : Debatin tässä vaiheessa myönnän seuraavat vastauspuheenvuorot: edustajat Laitinen, Nurmi ja Sasi. Muistutan vielä, että pääsääntö vastauspuheenvuoron pyynnössä on nousta seisaalleen ja lausua ääneen ”vastauspuheenvuoro”, niin kuin ed. Laitinen teki.

Ed. L a i t i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Sasin lakialoitteelle ei voi mitään muuta toivoa kuin että se kaadetaan ja kovalla vauhdilla eduskuntakäsittelyssä. Teillä on aivan ilmiselvä tarkoitus rajoittaa tällä ammattiyhdistysliikkeen toimintaoikeutta. Kyllä teidän pitäisi lakimiehenä myös tietää, että ammattiliitoissa ja yhdistyksissä ylipäätään on säännöt olemassa, joiden pohjalta toimitaan. Ei voi kuvitella, että joku liittojohto vie liittoa työtaisteluun ilman, että olisi jäsenistön tuki takana. Jos sellainen tilanne syntyisi, sehän käytännössä tarkoittaisi sitä, että se on entinen liittojohto. Kyllä ammattiyhdistysliikkeessä toimitaan erittäin demokraattisesti näiden kysymysten käsittelyn aikana.

Tässä on demokratian kaventamisesta kysymys, mutta sinänsähän tämä ei mitään uutta ole, kun ajattelee, millä tavalla ed. Sasi on eri tilanteissa, kun puhutaan ammattiyhdistysliikkeen toiminnasta, käyttäytyneet ja puheenvuoroja käyttäneet. Sikäli olette olleet looginen omalle linjallanne, mutta kaataahan tämä piitää.

Ed. N u r m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ammattiyhdistysliikkeessä on luottamushenkilöitä, jotka ovat sitä mieltä, että tällainen jäsenäänestys ennen lakkoon ryhtymistä tulisi järjestää. Tämä on demokraattinen äänestystapa eikä suinkaan rajoita lakko-oikeutta. Minä en ymmärrä, että täällä käytettiin puheenvuoroja, joissa sanottiin, että Englannin esimerkki on todella surkea. Juurihan työväenpuolue on menestyksekkäästi uudistanut linjaansa ja Blair on saanut valtavan kannatuksen. En ymmärrä, miten tämä esimerkki on huono.

En käy näihin yksityiskohtaisiin keskusteluihin enää, joissa on lakialoitteen puolesta puhuttu, mutta mielestäni lakialoite on hyvä, ja kannatan sitä.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiusaselle haluan todeta, että jos työpaikalla on terveysuhka, ei tarvitse ryhtyä lakkoon sen johdosta, vaan ottaa yhteyttä työsuojeluviranomaisiin, jotka voivat välittömästi keskeyttää työn, ja tällä tavalla ongelmat voidaan ratkaista. (Ed. Tiusanen: Siihen voi liittyä muitakin kysymyksiä!) Lakko ei ole ratkaisu kaikkiin ongelmiin, ja sitä pitääkin pyrkiä käyttämään vastuullisesti. Meillä on tietyt toimintatavat näitä riskitilanteita varten.

Mitä tulee eurooppalaiseen tilanteeseen, tältä osin Englannissahan on tällainen järjestelmä, ja kun se nyt sitten saadaan Suomeenkin, että jäsenkunnan täytyy äänestää ennen lakkoon ryhtymistä, niin mehän voimme ehdottaa direktiiviä EU:lle, joka panee sen sitten voimaan kaikissa EU-maissa. Toivottavasti ed. Elo tukee tällaista toimintalinjaa hyvinkin vahvasti.

Arvoisa puhemies! Lopuksi ed. M. Korhoselle haluan todeta sen, että on totta, että jokaisella liiton jäsenellä on oikeus olla osallistumatta lakkoon, mutta minun suositukseni on, että jos liitto on tehnyt päätöksen, kaikki jäsenet osallistuvat lakkoon, koska minä en kannata rikkuritoimintaa. Olin aika yllätynyt siitä, että ed. Korhonen täällä sanoi, että ryhtykää vain rikkureiksi. (Naurua) Se on teille yksi toimintatapa. Minä olen kovin yllätynyt, että tällä tavalla vasemmistoliiton johtajakampanjaa täällä salissa käydään. Toivon, että harkitsette hyvin tarkkaan, millä tavalla liiton jäsenen pitää suhtautua tilanteeseen sitten, kun ollaan lakossa.

Ed. M. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä sanoja vääristellään ja sanoille haetaan erinomaisen erilaisia tulkintoja

mutta tämä oli huippuesimerkki siitä, miten demokratia kääntyykin yhtäkkiä siinä näkökulmassa, mitä ed. Sasi hakee demokratia-sanalle, rikkuruudeksi. Tämä osoittaa koko tämän edustajan aloitteen merkityksellisyyden. Sillä haetaan aivan jotakin muuta kuin yritetään sanoa. Demokratian suojaviitan taakse yritetään kätkeä oikeus rajoittaa ihmisten toimintaa, ihmisten oikeutta vaikuttaa nimenomaan heidän omaa työ- ja elinympäristöään läheisesti ja elintärkeästi koskettavaan asiaan. Kyllä tässä on puettu puhtaasti nyt se kuuluisa lammas suden vaatteisiin. Niin kuin alussa sanoin, tämä lakialoite oli susi jo syntyessään. Kyllä olen entistä vakuuttuneempi siitä.

Ed. Aittoniemi: (Ed. Zyskovicz: Nyt kuullaan kepun kanta!) Rouva puhemies! Ei kuulla kepun kantaa, vaan Aittoniemen kanta, joka on ihan eri asia.

Minä olen kyllä pesunkestävä porvari mutta kyllä täytyy sanoa, että tämä ed. Sasin tekemä lakialoite on kyllä kalpean ja kalsean kapitalistinen. Se minua vain ihmetytti, kun ed. Sasi on tämän yksin allekirjoittanut. Toisin sanoen siinä ei ole hänen hyvän ystävänsä ja vierustoverinsa ed. Zyskoviczin nimeä. Minä jo luulin alussa, että veljien välit ovat rikkoutuneet (Naurua), mutta tässä keskustelussa on havaittu, että näin ei ole käynyt, mikä on tietysti ihan erinomainen asia.

Tämä ed. Sasin lakialoite on tietyllä tavalla peitelty tarpeellisuuden viittaan viittaamalla palomiesten lakkoon, ja tietyllä tavalla tässä voidaan puhua paperilakosta jne. Yksittäisiä tapauksia, joissa aivan varmasti pitkässä juoksussa työntekijät olivat sitä mieltä, että lakko on tarpeeton, tietysti tapahtuu aina. Mutta jos lähdetään peruslähtökohdista, niin mitä me teemme edustuksellisella demokratiolla laajasti sanottuna? Emme mitään, jos me emme siihen luota. Ammattiyhdistysliikkeessä tämä on. Siellä on olemassa hallitukset, valtuustot ja kaikki, jotka peilaavat kentän näkemyksiä, ottavat sieltä vastauksia ja tekevät päätöksiä edustettaviensa edestä.

Se on aivan sama asia kuin täällä eduskunnassa. Emmehän me kai jokaisesta asiasta järjestä kansanäänestystä, vaikka me joudumme monta kertaa päättämään vaikeistakin asioista. Näin ollen, jos lähdetään siihen, että kaikissa tällaisissa asioissa pitää kysyä asiaa kentältä, niin eihän silloin tarvita mitään muuta kuin postitusosoite ja pari virkailijaa eikä mitään

ammattiyhdistysliikkeen johtoa. Tämä on aivan tällä tavalla.

Mitä tulee siihen, että kansa ja ammattiyhdistysliikkeen jäsenet ovat ehkä vastanneet, että pitäisi olla kansanäänestys, jos minulta kysytään, haluatko, niin totta kai minä aina haluan. Mutta on lähdeittävä myös siitä, että vaikka kuinka kunnioitan kansalaisten näkemystä, niin hyvin helposti esimerkiksi kansanäänestyksen mahdollisuuteen suhtaudutaan varmuuden vuoksi suopeasti ja myös ammattiyhdistysliikkeessä saateetaan vastata, että ilman muuta näin tulee tehdä. Ei tällainen 73 prosentin otos kansan keskuudesta ja ammattiyhdistysliikkeen jäsenten keskuudesta ole millään tavalla luotettava.

Minun mielestäni tärkein pointsi tässä ed. Sasin aloitteessa on se, että kun tällaista jäsenkyselyä ja -äänestystä joudutaan valmistelemaan, totta kai se on tiedossa, ja kun julkinen sana on aika pitkälti kapitalistin hallussa, niin sitä kautta voidaan luoda tietynlainen vaalikampanja ammattiyhdistysliikkeen jäsenille, jotka sitten loppujen lopuksi pelkäävät jo omaa varjoaankin ja lähtevät siitä, ettei missään tapauksessa voida tehdä lakkoa, että meille käy näin ja näin. Tässä saattaa olla ihan tällaisesta asiasta kysymys.

Ed. Sasin aloite totta kai on ihan kunnioitettava. Jos ed. Sasi olisi esittänyt jonkin toisenlaisen, päinvastaisen aloitteen, niin olisin huolissani. Nyt tiedän, että te ajattelette terveellä järjellä, olette aina ajatellut, mutta se on vain kovin kalsean kapitalistinen. Toisin sanoen tämä lakialoite on suomalaisessa yhteiskunnassa täysin kuolleen syntynyt.

Tämä oli, niin kuin sanottu, Sulo Aittoniemen eikä keskustan kannanotto.

Ed. Johannes Koskinen (vastauspuheen-vuoro): Arvoisa puhemies! Sen kerran, kun on mahdollisuus kannattaa ed. Aittoniemen käyttämää puheenvuoroa, niin täytyy oitis ottaa tilaisuudesta vaarin. Juuri tästähän on kysymys, että aloite on laadittu kokoomuksen härnäys- ja provokaatio-osastolla ja sen uskollinen parivaljakko on tietysti asialla.

Voisi myös kysyä, minkä takia aloitteeseen ei ole sisällytetty työsulkua. Kun lakko ja työnantajapuolen toteuttama työsulku ovat vastapareja, niin silloin pitäisi edellyttää, että myös työsulusta päätetään demokraattisesti. Jos, niin kuin ed. Sasi on korostanut, tässä ajetaan puhtaasti demokratiaa, pitäisi työsulustakin jäsenäänestyksellä päättää. Jos ajatellaan esimerkiksi kunta-alaa, niin silloin pitäisi kaikkien kuntalaisten

osallistua päätökseen, meneekö kunta työsulkuun työnantajana. Tämä seuraava vaihe pitäisi seuraavassa lakialoitteessa ottaa vakavasti huomioon.

Ennen kaikkea perusteluissa kiinnittää huomiota viittaus Britanniaan. (Ed. Zyskovicz: Edustaja käyttää väärin vastauspuheenvuoroa!) Britanniaassa järjestäytymisaste on 10—20 prosentin luokkaa. Sikäläkin voi ed. Aittoniemen motiiviarveluihin yhtyä, että meillä ei ole mikäänlaista tarvetta sen kaltaiseen sääntelyyn, joka on mahdollisesti tarpeen sellaisessa maassa, jossa pieni järjestäytynyt militanttiporukka päättää isomman porukan puolesta lakkoon tai työnteisaukseen menosta.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Sasi aloitteessaan osoittaa tahallaan ilmeisesti tietämättömyyttä tai sitten ihan oikeasti.

Ihan aluksi pitää käydä läpi perusasiat, miten ay-liike toimii. Johtohan valitaan ensinnäkin demokraattisesti, olipa se sitten hallitus tai johtokunta tai valtuusto tai mikä onkin, eri nimillä eri ammattiliitoissa. Jokainen johto joutuu ylläpitämään oman kannatuksesta siinä, haluaako jatkaa ja hoitaako jäsenistöasioita, ja se suoja ja säännöt suojaavat jo ihan luonnostaan, että demokratiaa noudatetaan. Siellä päätetään eri tavoin vaikka lakoista, jos katsotaan valtakunnallista lakkoa. Siinä mielessä tuntuu aika omituiselta ajattelulta, että lailla pitäisi järjestää äänestys, koska se suoritetaan joka tapauksessa.

Pitääkö sitten yksittäisen ihmisen, joka olisi lakkoa vastaan, noudattaa sitä? Jokaisella ihmisellä on perustuslain mukaan oikeus olla noudattamatta. Ei sellaista mahtikäskyä ole olemassa, niin kuin ed. Sasi ilmeisesti kuvittelee. Onko työnantajapuolella sellainen mahtikäsky, että on tehtävä noin, jos et tee, se on lopputili? Ei sellaista ole olemassa, ei pääluoittamismiehillä, ei liittojohtajilla. Kyllä jokainen itse päättää osallistumisestaan. Lisäksi meillä on olemassa järjestäytymisvapaus. Mutta monet ihmiset ovat todenneet, että järjestäytyminen on hyvä asia, kun he tietävät, että vastapuolella on kuitenkin sellaisia kovia arvoja, että yksin ei pärjää, ja siksi koko ammattiyhdistysliike on olemassa. Siinä mielessä koko aloite on täysin turha.

Aikaisemminhan lakot olivat ensisijaisesti köyhien, pienimpien toimintapolitiikkaa, jolla he pyrkivät tappelemaan vähäisistä etuisuuksistaan. Tänä päivänä se on näköjään muuttunut niinpäin, että köyhimmät eivät enää pysty oikein lakkoilemaankaan, kun on kysymys siitä, kestä-

kö enää leivänsyrjässä. Kun katsoo viimeaikaisia lakkoja, mitä Suomessa on ollut, niin kaikkein pienipalkkaisimmat ihmiset eivät enää pysty lähtemään lakkoon, mutta ne, jotka ovat palkallisesti ja etuisuuksien osalta vähän paremmalla tasolla, enemmän ovat kapinoineet. Mitenkään väheksymättä lakko-oikeus pitää olla kaikilla. Sitä en missään tapauksessa edes halua viestittää, mutta linja on tässä muuttunut yhä parempi-osaisten suuntaan.

Parempiosaisenkin liitoissa on päätökset todennäköisesti tehty demokraattisesti, ja jos ei ole tehty, niin seuraavan kerran, kun liittokokous pidetään, liittojohtaja, joka ei noudata jäsenistön tahtoa, lentää kuin leppäkeihäs ulos, sitä ei pitkään pidetä. Se on demokratian ydin ja perusasia koko jutussa.

Lakialoitteeseen liittyy vielä sekin, että työpaikallahan on tänä päivänä työnantajalla suomalaisessa työmarkkinakäytännössä tulkintaetuoikeus. Eli työnantaja tekee tulkinnan siitä, miten joku lakipykälä tai sopimuksen pykälä tulkitaan, miten työnantaja sitä noudattaa. Työntekijäjärjestöillä ei ole siinä vaiheessa mitään mahdollisuutta kuin intää vastaan, tehdä erimielisyyshuomio, lähettää se liittoon. Siellä lakimiehet aikansa pohtivat, onko tämä laiton vai ei.

Ed. Tiusanen totesi, että on sellaisia tilanteita, joissa työntekijät joutuvat kohtuuttomaan asemaan, jolloin joutumaan mahdollisesti lähtemään spontaanisti lakkoon ilman isompia lakko-varoituksia, ilman isompia ilmoitusaikoja, koska halutaan heti vaikuttaa siihen epäoikeudenmukaiseen käyttäytymiseen, ja oikeusprosessin kautta asia saattaisi viedä hyvinkin kauan. Silloin tulee niin sanottuja korpilakkoja. Olkoon se nimike, mutta ne ovat minusta hyvin monessa tapauksessa oikeutettuja lakkoja kuitenkin. Niistäkin kyllä sitten pätkähtää lakkosakot jnp., mutta nekin syntyvät omalla tavallaan siinä demokraattisessa järjestyksessä, että työpaikalla ihmiset sen tekevät. Ei siihen tarvita mitään erityistä äänestystä. Jos porukka ei ole takana, niin ei käydä lakkoon. Ei ketään voi pakottaa lähtemään väkisin työmaalta pois, vaan jokainen itse kokee, onko tämä niin syvä loukkaus niitä ihmisiä kohtaan, jotka siellä ovat. Mitään erillistä kansanäänestystä tai jäsenäänestystä ei tarvita. Se porukka joko lähtee tai ei. Pääluoittamismies ja ketkä siellä ovatkin, edustavat sitä neuvotteiluissa sitten. Se ajattelu, mitä ed. Sasi edustaa, kyllä väheksyy koko sitä demokraattista järjestelmää, mikä meillä on rakennettu eri järjestöissä.

Ed. Sasi olisi voinut lisätä tähän semmoisen asian, että kysyy, minkä takia henkilöstölle, työntekijöille, ei anneta mahdollisuutta siinä vaiheessa, kun työnantaja, pääomanomistaja, käy jakamaan osinkoa, minkä takia niille, jotka ovat tehneet sen mahdollisuuden osingonjakoon, ei anneta mahdollisuutta vaikuttaa äänestyskellä siihen, annetaanko niin paljon pääomanomistajille, miksei työntekijöille jaeta vaikka optiona (Ed. Sasi: Voittopalkintoina!) taikka muuten — jaeta voittopalkkiona — mutta he eivät voi vaikuttaa. Ed. Sasi, tehkää tästä aloite. Tehkää sillä tavalla, että henkilöstö, joka on tehnyt sen voiton, voi vaikuttaa. Henkilöstö suorittaa kansanäänestyksen tai mikä äänestys se onkin, paljonko pannaan voittopalkkiota omaan kukkaroon ja paljonko omistajille. Tämä on oikein hyvä juttu. Siinä mielessä toivoisin, että siihen suuntaan ajattelua jatkettaisiin myös kokoomuksen suunnassa.

Ihan lyhkäisesti, arvoisa rouva puhemies, näillä eväillä toivon tämän aloitteen haudattavaksi roskakoriin mahdollisimman äkkiä.

Ed. B r y g g a r e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin ed. Lahtela sanoi, työelämässä tällä hetkellä toimii tämä järjestelmä, ja on erikoista kuulla, että kokoomuksen puolelta halutaan lisätä sääntelyä. Täällä on monessa monessa eri asiassa valitettu juuri päinvastaista asiaa, kuinka työelämän suhteen sääntelyä on liikaa. Nyt sitä halutaan tällaisessa asiassa lisätä ja kangistaa menetelmiä. Tämä on todella yllättävää.

Semmoinen hauska pohdinnan aihe olisi se, että pohditaan, miten käytännössä tällaisen lakialoitteen jälkeen, jos tämä hyväksyttäisiin, toimittaisiin työpaikoilla. Mitenhän kävisi, jos oikein kunnolla provosoitaisiin työpaikalla ihmisiä äänestämään lakon puolesta tai sitä vastaan. Väitänpä, että nykyinen hyvä tilanne suomalaisessa työelämässä, jossa lakkoja on vähän, päättyisi, lakot lisääntyisivät, moninkertaistuisivat, koska paljon helpompi on ihmisillä provosoida olemaan jotain vastaan kuin puolesta.

Nykyisin halutaan rakentaa monella eri tavoin tämän järjestelmän sisällä sitä, että pyrittäisiin sopimaan. Nyt olisi hyvin helppoa jälleen irtisanoutua joka hetki ja joka vaiheessa asiasta, ja tätä kautta saataisiin tähän yhteiskuntaan tilanne, joka varmasti jokaisen täällä salissa olevan kannalta olisi hyvin hankala, talouskehityksen kannalta erittäin hankala. Ed. Sasi voisi pohdita syvällisemmin sitä kuin pelkästään tällaisil-

lä heitoilla, mitä se todella vaikuttaisi, että tällainen asia vietäisiin aina äänestykseen ja sitten alettaisiin taistella. Meillä on todella selkeitä kuvia historiasta siitä, miten näissä asioissa on käynyt, kun on alettu lakkoilla, miten helposti ihmiset ovat provosoitavissa lakkoon, sen sijaan että haluttaisiin sopia.

Ed. H u o t a r i : Arvoisa puhemies! Ed. Sasin puolue kokoomus erityisesti on arvostellut kansanäänestystä varsinkin siinä tapauksessa, kun on puhuttu Emu-kansanäänestyksestä. Te väititte sitä täysin tarpeettomaksi ja nimenomaan edustuksellisen demokratian pelisääntöjen vuoksi. (Ed. Sasi: Siitä oli jo yksi kansanäänestys, 94!) — No, siitä voidaan olla monta mieltä. Miksi sitä asiaa täällä eduskunnassa yleensä sitten käsitellään, jos se on päätetty jo vuonna 94?

Olen kuitenkin sitä mieltä, että tietyissä asioissa on hyvä kysyä sekä jäsenistöltä että kansalaisilta heille kuuluvia asioita, mutta niitten asioiden pitää olla isoja ja merkityksellisiä ja pitää olla riittävästi aikaa saada riittävästi tietoa siitä, mistä äänestetään. Muuten nämä äänestykset menettävät merkityksensä ja saattaa olla, että äänestysprosentti jää kovin alhaiseksi. Sellaisestakin on esimerkkejä. Esimerkiksi Sveitsissä äänestetään kovin monista asioista ja kansalaiset ovat jopa kyllästyneet siihen, että joka asiasta äänestetään. Eli Emu-demokratian ja tämän lakialoitteen välillä on kovin suuri ristiriita.

Myös monissa EU-maissa, esimerkiksi Belgiassa, on hyvin paljon lakkoja. En tiedä, miten poliittisia tai myötätuntolakkoja tai hetken mielohteesta syntyneitä ne ovat, mutta lähestulkoon joka kerta, kun siellä olen käynyt, aina on joku lakko meneillään. Viimeksi siellä oli julkisten kulkuneuvojen lakko, enkä voi ottaa kantaa siihen, ovatko ne lakot oikeassa järjestyksessä syntyneitä, koska en ole siihen asiaan riittävästi perehtynyt. Mutta sen olen tiennyt, että lähestulkoon aina siellä joku lakko on menossa. Minun mielestäni lakko-oikeus kuuluu demokraattiseen yhteiskuntaan niin kuin järjestäytymisoikeuskin.

Vielä muutama vuosi sitten Suomessa oli vuositasolla huomattavasti enemmän lakkoja, yli 2 500, kun nyt lakkojen määrä on alle 100. Eli kehitystä on tapahtunut aika paljon.

Ed. Sasi sanoo lakialoitteessaan, että erityisesti myötätuntolakkojen ja poliittisten lakkojen osalta on luonnollista, että niihin osallistuvien mielipidettä tulisi kuulla, koska kyse on yhteiskunnallisista arvostuksista ja niiden ajamisesta. Jos kysymys on poliittisista lakoista, niin totta

kai ne henkilöt, jotka osallistuvat lakkoon, päättävät itse siitä, osallistuvatko vai ei. Tuntuisi aika hassulta, että heiltä kysyttäisiin, haluatko osallistua siihen lakkoon, johon tämän päätöksenteon jälkeen tulet osallistumaan tai et osallistu, koska näissä tapauksissahan se on aina vapaaehtoista.

Ed. Sasi on varmasti ollut edesauttamassa kovinkin paljon siinä, että lakkosakot ovat tänä päivänä kovin korkeat ja sitä kautta tehokkaasti estävät juuri tämän tyyppisiä lakkoja, niin kuin lakialoitteessanne mainitsitte.

Haluaisin ottaa vielä yhden asian erikseen täällä esille. Jos tällaiseen äänestysmenettelyyn mentäisiin, uskaltaisivatko kaikki jäsenet äänestää? Työnantajat ovat nimittäin esimerkiksi päätöksentekopaikoissa kovinkin kiinnostuneita siitä, kuuluuko työntekijä liittoon vai ei. Kaikki ihmiset eivät edes uskalla kuulua liittoon tai eivät uskalla millään tavalla sitä julkituoda omilla työpaikoillaan, koska ei ole varmaa, onko seuraavasta patkasta tietoa, jos tämä asia tulee ilmi. Saattaisi olla, että patkätöläiset ensinnäkään eivät saisi tietoa, koska monestikaan työpaikoilla ei ole edes luottamusmiehiä, siitä, mistä he äänestäisivät. Eli tämän päivän työelämässä ei mielestäni patkätöyärkeen kovinkaan hyvin sovi tällainen lakialoite.

Kuitenkin haluan vielä ed. Sasille todeta, että on olemassa liittoja, jotka ovat vapaaehtoisesti tämän tyyppiseen järjestelmään menneet. Olen hyvin läheltä seurannut erään liiton äänestyksiä. Joka kerta, kun esimerkiksi keskitetty työehtosopimusratkaisu on tehty, kyseisen liiton jäsenet äänestävät, ja se on erittäin byrokraattinen ratkaisu, enkä usko, että se laajemmin olisi järkevää toteuttaa. Jokainen liitto saa siis päättää itse, mikäli haluaa tämän tyyppisen järjestelmän ottaa käytäntöön. Lakia siitä ei missään tapauksessa tarvitse tehdä.

Ed. Sasilla on toki oikeus tehdä tämän tyyppinen lakialoite, ja mielestäni on hyvä, että näistäkin asioista keskustellaan, mistä ei muuten täällä synny keskustelua, koska tämän tyyppisiä lakeja ei onneksi hallitus esitä. On hyvä, että syntyy tällainen keskustelu, että kansalaiset tietävät, miten eduskunnassa näistä asioista ajatellaan.

Ed. Nurmi: Arvoisa rouva puhemies! Sain äsken jo vastauspuheenvuorossani sanottua tärkeimmän asian, joka mielestäni on se, että tämä lakialoite ei rajoita lakko-oikeutta vaan tarkoittaa demokraattisen päätöksen tekemistä ammattijärjestön jäsenten kesken siitä, lähdetäänkö lakkoon vai ei. En voikaan ymmärtää, mitä pa-

haa siinä on, että järjestön enemmistön on oltava asian kannalla, jos lakkoon lähdetään.

Täällä mainittiin, että on hyvä tietää, miten muualla Euroopassa asiat on järjestetty. Lehteriltä poistuu juuri sveitsiläisiä vieraita, jotka saan vastaanottaa Sveitsin ystävyysryhmän varapuheenjohtajan ominaisuudessa. Tulenkin kysymään heiltä — he ovat sveitsiläisiä kantonin poliitikkoja ja lehtimiehiä ja suurlähettiläskin on siellä — miten siellä on nämä lakkoasiat järjestetty ja ovatko he siihen systeemiin tyytyväisiä. Oli hyvä, että se tuli esille. Olemme ajan hermolla näissä lakkoasioissa siinäkin suhteessa.

Ed. Kuosmanen: Arvoisa rouva puhemies! Suomessa kansalaisilla on hyvin laaja lakko-oikeus. Nykyinen lainsäädäntö kieltää vain omaan, voimassa olevaan työehtosopimukseen kohdistuvat lakot. Lisäksi työtuomioistuimen käytännössä on katsottu, että laittoman tukilakon tukitoimet ovat niin ikään laittomia. Muiden alojen tukilakot ja mielenosoituslakot ovat nykyisen lainsäädännön mukaan täysin laillisia. Tukilakot ovat usein johtaneet tilanteeseen, jossa pienet alat ovat saaneet tukea merkittävilta avainaloilta, jolloin lakot ovat saaneet aikaan huomattavia kansantaloudellisia vaikutuksia. Lakot ovat näin saaneet korostetun poliittisen luonteen, minkä johdosta parlamentaarinen päätöksentekokoneisto on saanut useissa tapauksissa väistyä lakkojen ja lakonuhkien takia.

Edellä olevan perusteella ehdotan, että ed. Sasin lakialoite hyväksyttäisiin eduskunnassa.

Puhemies: Asian käsittely keskeytetään.

Poisto päiväjärjestyksestä

Puhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 4) asia.

5) Hallituksen esitys rehulaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys 5/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 4/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysis-
tunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 13.57.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen
